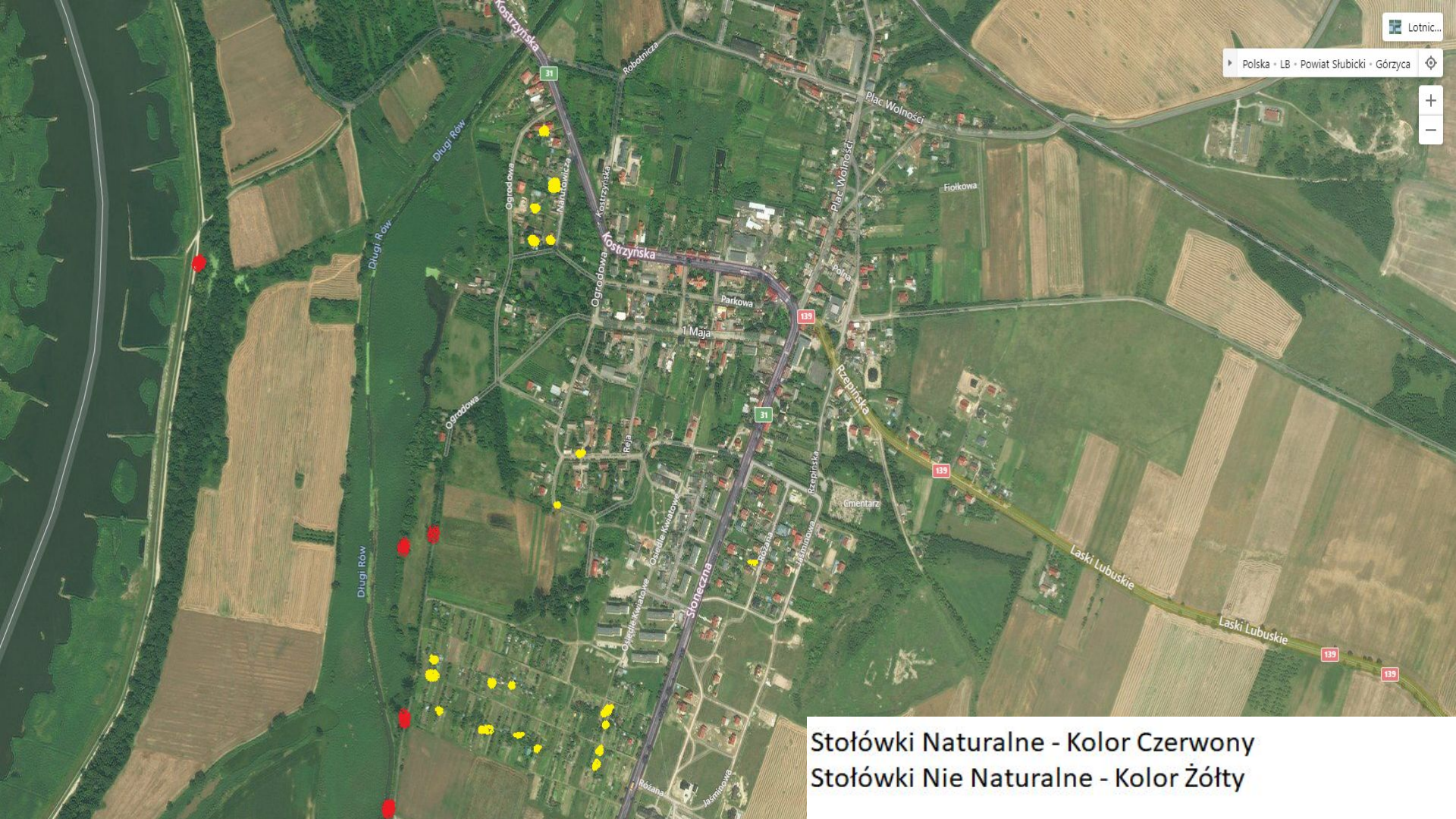

Konkurs Ornitologiczny

Siedliska Naturalne - Kolor Niebieski
Siedliska Nie Naturalne - Kolor Fioletowy

Stołówki Naturalne - Kolor Czerwony
Stołówki Nie Naturalne - Kolor Żółty

Kaczki

WYSTĘPOWANIE:

Jest to ptak wędrowny, ale coraz więcej osobników w miastach prowadzi osiadły tryb życia. W Europie Środkowej i Południowej spotykana cały rok, w Azji i północnej Europie jedynie wyprowadza lęgi. Na małym, południowym obszarze Grenlandii przebywa cały rok, dalej na północ jedynie gniazduje. Zasiedla wszelkiego rodzaju środowiska wodne, najczęściej na stawach i jeziorach. Unika rzek o bystrym nurcie oraz zbiorników wodnych ubogich w składniki odżywcze.

ZACHOWANIE:

Należy do kaczek właściwych – w szukaniu pożywienia z zasady nie nurkuje, przeważnie zanurza jedynie przednią część ciała. Często przebywa w grupach z innymi ptakami wodnymi. Bardzo dobrze lata, w locie poziomym może osiągać nawet 90 km/h. Mieszkańce międzygatunkowe są płodne, mogą więc tworzyć dalsze hybrydy. Czasami jest bardzo ufna i daje się nawet karmić z ręki (szczególnie zimą w miastach). Ma charakterystyczny krok ze stopami skierowanymi do wewnątrz. Jest ptakiem wędrownym, poza okresem lęgowym tworzy duże stada.

Pierzy się od lipca do września, młode dłużej, w okresie czerwiec-październik. Kaczory robią to w gęsto porośniętych, spokojnych zatokach jezior, grupowo. Tracą wtedy zdolność do lotu.

POŻYWIENIE:

Ogólnie jest wszystkożerna, ale żywi się głównie roślinami, przeważnie wodnymi. Na lądzie odżywiają się np. bukwią. Żeruje na powierzchni wody; charakterystycznie, z tylną częścią ciała wystającą ponad taflę. Ponadto zjada pokarm zwierzęcy, np. larwy komarów, chrząszcze, skorupiaki i inne zwierzęta związane ze środowiskiem wodnym. Niektóre ptaki próbują także zjadać śmieci, np. pływające po stawie kawałki folii. Nieprawidłowa dieta, na przykład bogata w chleb, może powodować anielskie skrzydło, schorzenie nieuleczalne u dorosłych ptaków.

Tak duża zmienność masy ciała ma związek z odtłuszczaniem się jesienią i gromadzenia rezerw tłuszczu m.in. w wątrobie, która znacznie się wtedy powiększa.

ŁĘGI:

Wyprowadza lęgi w okresie od kwietnia do lipca. Wyprowadza tylko jeden lęg. Toki mogą trwać aż do lutego. Kaczory mogą parzyć się z samicami spoza swojej pary. Gniazdo buduje w trawie, ale często szuka miejsc do budowy na drzewie – jest tam bezpieczniej. Krzyżówki zamieszkujące miejskie stawy cierpią na niedostatek naturalnych miejsc lęgowych wobec czego nierzadko zasiedlają budynki – np. balkony, gdzie wykorzystują głównie skrzynki z kwiatami, ale rośliny nie są wcale konieczne. Gniazda mogą być budowane na najwyższych piętrach, a pisklęta zaraz po wykluciu i tak zeskakują na ziemię.

Toki mają miejsce na wodzie. Na początku samice jedynie obserwują popisujące się kaczory. Z głośnym gwizdem, bez wybierania konkretnej kaczki, podnoszą głowę, wyginają kuper i mają widoczne z boku zaokrąglone sterówki. Gdy kaczka wybierze już partnera, płynie za nim, ale ogląda się jeszcze na inne kaczory. Kiedy samiec przyjmie, że ta kaczka go wybrała, wygina skrzydła, aby pokazać niebieskie lusterka. Jednak już po wykluciu kaczor zostawia kaczkę i sama wychowuje ona pisklęta. Może się zdarzyć kopulacja niesparowanych kaczorów ze sparowanymi kaczkami – przy takiej wymuszonej kopulacji samica może nawet utonąć.

Gniazdo ma formę dużej, płytkiej miseczki. Głównym budulcem jest trawa, wyściółkę stanowią delikatne piórka. Składa 8–12 jaj, sporadycznie 4; jeżeli jest więcej niż 12 jaj to najpewniej pochodzą od różnych samic. Mają barwę jasno kremową i długość około 6 cm. Inkubacja trwa 27 lub 28 dni. Pisklęta tuż po wykluciu podążają za kaczką; uzyskują lotność w wieku 50–60 dni. Mogą się rozmnażać już po roku.

Żurawie

Żuraw zwyczajny, – gatunek dużego ptaka z rodziny żurawi (Gruidae), zamieszkujący północną i środkową część Eurazji. Do niedawna można go było spotkać w całej Europie. W wyniku osuszania podmokłych lasów zniszczono jego lęgowiska i obecnie na południe od Bałtyku i na południu Europy występuje tylko wyspowo. Ciągły zasięg obejmuje Półwysp Skandynawski, północną Rosję i Azję aż po wschodnią Syberię. Wiosenne powroty w marcu i kwietniu, a jesienne przeloty we wrześniu i październiku. Zimuje na Półwyspie Liberyjskim, we Francji, w Afryce Północnej aż do Sudanu, na Bliskim wschodzie, w Pakistanie, Indiach oraz południowych i wschodnich Chinach.

Charakterystyka Żurawi

Wygląd Zewnętrzny

Sylwetka wysmukła, wyprostowana. Większy od bociana i łatwo od niego odróżnialny po długich, zwisających w kształcie pióropusza ozdobnych piórach na ogonie i grzbiecie. Są to wydłużone, karbowane lotki III rzędu. Upierzenie godowe żurawia jest popielate, a końcówki skrzydeł czarne. Górna część głowy koloru karminowego, boki białe, czoło i przód długiej szyi czarne. Latem często wierzch ciała robi się brązowy od wcieranego szlamu lub żelazistej wody torfowisk. Młode są brunatne bez plam na głowie i ozdobnych piór.

Rozmiary

długość ciała ok. 95–125 cm; rozpiętość skrzydeł 180–200 cm, a nawet do 240 cm

Masa Ciała Żurawi

samce 5,1–6,1 kg, samice 4,5–5,9 kg

Głos i Zachowanie Żurawi

Podczas przelotów stada lecą w kluczach lub skośnych szeregach i wydają donośny głos zwany klangorem, przypominający głos trąbki. Jest on słyszalny w promieniu kilku kilometrów. Powstaje dzięki pętłowej budowie tchawicy, działającej jak pudło rezonansowe. Żuraw odzywa się często, a w samym gnieździe inaczej – „grry grry”.

W locie wyciąga szyję i nogi podobnie jak bocian. Uderza skrzydłami powoli, majestatycznie. Przy poruszaniu się po powierzchni ziemi ruchy ma płynne, powolne. Bardzo płochliwy i czujny.

Żurawie od sierpnia do listopada zbierają się w tysięczne stada na miejscach wypoczynku (jesienią w Niemczech naliczono 85 000 osobników), które ustalane są po wystarczającej ilości pokarmu i miejsc do spania. W Europie Środkowej gromadzą się w głębi lądu. Skandynawskie i środkowoeuropejskie żurawie odlatują do Hiszpanii i Portugalii w październiku i listopadzie. Coraz więcej osobników zimuje coraz bardziej na północ, np. w północno-wschodniej Francji, a nawet Niemczech, gdzie mają również lęgowiska. Gatunek w niewielkiej liczbie zimuje regularnie również w Polsce. Takie skracanie wędrówek oszczędza energię i zapewnia szybsze zdobycie lepszego terytorium na lęgowiska. Ptaki skandynawskie, wracając w marcu i kwietniu, zatrzymują się na wypoczynek na terenach na południe od Bałtyku.

Środowisko Żurawi

Rozległe bagna wśród lasów, Torfowiska , wrzosowiska , nad jeziorami i starorzeczami. Zwykle w oddaleniu od siedzib ludzkich, ale żeruje także na łąkach i polach uprawnych. W Europie Środkowej lęgowiska znajdują się w wilgotnych obniżeniach terenu, np. olach, torfowiskach wysokich i niskich , zalewanych łąkach i pastwiskach, w strefach przybrzeżnych i coraz częściej w rowach między polami.

Pożywienie Żurawi

Żurawie są wszystkożerne, ale dominuje pokarm roślinny (w tym nasiona), uzupełniany gryzoniami, owadami i mięczakami. Terytorium żerowania jest bardzo rozległe i na obszarach rolniczych może dochodzić do 120 ha. Jest szkodnikiem upraw kukurydzy, żerując powoduje duże straty w zasiewach tej rośliny

Rozród

Jeden lęg w roku, w połowie albo pod koniec kwietnia.

Okres godowy

Po powrocie na miejsca lęgowe, od lutego w Niemczech do maja w Skandynawii, początkowo trzyma się w stadach, a toki odbywają się w grupach. Żurawie wykonują wtedy charakterystyczny taniec podobny do baletowego pas de deux . Ptaki podskakują i kłaniają się sobie z rozpostartymi płasko skrzydłami. Samce trzymają dziób pionowo i w dostojnym marszu kroczą za samicą. Mimo że te tańce są uznawane powszechnie za godowe, to wykonywane są też poza sezonem lęgowym, na miejscach wypoczynku w czasie wędrówek i w trakcie wiosennych zbiorowisk tych ptaków. Samice i samce tworzą małe grupy, biegając ku sobie, wysoko skacząc i uderzając skrzydłami, krążąc w kółko lub zygzakiem. Ogólne podniecenie wyrażają, podnosząc czasami gałąź lub kamień z ziemi i wyrzucając je wysoko w powietrze. Gdy dobiorą się w pary, pozostają sobie wierne przez całe życie. Toki odbywają się już w 2. roku życia, ale lęgną się 3 lata później.

Gniazdo

Zawsze na ziemi, z beładnie ułożonego materiału w postaci zbutwiałych roślin zebranych z okolicy, o średnicy ok. 80 cm.

Jaja

Zniesienie przeważnie z 2 brunatne lub zielone jaja o średnich wymiarach 98 × 63 mm, silnie wydłużonych.

Wysiadywanie i piskłęta

Obydwoje rodzice na przemian przez okres ok. 30 dni wysiadują jaja i opiekują się młodymi przez 10 tygodni. Jest to czas, kiedy całkowicie się pierzą i przez cały miesiąc nie są w stanie latać, więc są bardzo ostrożni (całkowite pierzenie zachodzi tylko co 2–4 lata). Co ciekawe, każdy dorosły ptak zajmuje się jednym młodym i karmi go ślimakami, owadami i robakami. Piskłęta – zagniazdowniki – w puchu są rudawe. Opuszczają gniazdo po ok. 65 dniach, jednak wolno się rozwijają i w pełni dojrzałe są po 5–6 latach

Status, zagrożenia i ochrona

Światowa populacja żurawia zwyczajnego jest szacowana na 491–503 tys. osobników i wykazuje tendencję wzrostową (2015).

W Polsce liczebność ocenia się na 20–22 tys. par lęgowych (2010–2012). Jeszcze na początku XX wieku był to na tych terenach gatunek bardzo nieliczny, choć od lat 20. następował powolny wzrost liczebności, prawdopodobnie dzięki wprowadzonemu w 1921 roku zakazowi odstrzału. W latach 70. i 80. szacowano liczebność żurawi na 700–900 par, choć mogły to być dane zaniżone. W latach 80. zauważono trend wzrostowy polskiej populacji, na początku lat 90. liczebność szacowano na 2300–2600 par, pod koniec lat 90. na 5000–6000, a w 2001 było to już około 10 tysięcy par lęgowych^[7].

W Polsce objętyściska ochrona gatunkową¹. Wskazana ochrona terenów podmokłych i bagiennych

Golab

Lęgi:

Gołąb miejski jest szeroko rozpowszechnionym gatunkiem lęgowym w Polsce, wyprowadzającym do pięciu lęgów w roku. Gniazdo zakłada na lub w budynkach. Gniazduje pojedynczo lub kolonijnie. Składa jednorazowo 2 jaja, które wysiaduje samica na zmianę z samcem przez 16–19 dni (samiec może pomagać do 20% czasu wysiadywania). Jaja są składane przez cały rok, także w okresie zimowym.

Liczebność i pożywienie:

Gołąb miejski jest gatunkiem osiadłym. W Polsce jest objęty częściową ochroną gatunkową. Żywi się nasionami i odpadkami, bywa też dokarmiany przez ludzi. Liczebność gołębi miejskich w Polsce szacowana jest na 100–250 tysięcy par.

GNIAZDA:

WYSTĘPOWANIE:

Gołąb miejski występuje powszechnie w miastach Europy i każdego innego kontynentu, poza mroźną Antarktydą. W Polsce odbywa lęgi w obrębie większości większych miast.

Łabędzie

WYSTĘPOWANIE:

Cały niżowy obszar kraju, akweny o różnej wielkości i charakterze: jeziora, stawy hodowlane, starorzecza, glinianki, torfianki., zbiorniki wiejskie i miejskie. W Polsce częściowo wędrowny, ostatnio wiele ptaków zimuje w kraju, zarówno na niezamarzających wodach śródlądowych, jak i na wybrzeżu Bałtyku, np. na Zatoce Gdańskiej. Zimą wiele ptaków przebywa w miejscach, gdzie są dokarmiane przez ludzi, m.in. duże stada gromadzą się na plażach Trójmiasta, na Wiśle w Krakowie oraz na Brdzie w Bydgoszczy.

LICZEBNOŚĆ: W Polsce nieliczny, lokalnie średnio liczny. Według szacunków monitoring Flagowych Gatunków Ptaków, w latach 2010–2012 populacja lęgowa łabędzia niemego w Polsce liczyła 6000–7500 par lęgowych

Toki:

Pary, które dobierają się już jesienią, z reguły dochowują sobie wierności. Za pomocą obrączkowania wykazano jednak w Polsce zarówno nierzadkie rozpadanie się par, jak i kojarzenie z nowym partnerem po śmierci poprzedniego. Po zanurzeniu szyi w wodzie prostują się przyciskając piersiami. Oboje na początku wiosny obierają swoje terytorium, którego samiec gwałtownie broni. Odstrasza intruzów groźną postawą z wyciągniętą głową do tyłu i podniesionymi skrzydłami. W momencie zagrożenia rzuca się naprzód, odbijając się od powierzchni wody obiema łapami. Przepędzają inne ptaki wodne, uniemożliwiając im lęgi.

GNIAZDA:

W trzcinach, pływające, rzadziej na lądzie lub w innych trudno dostępnych miejscach. Podkład tworzą gałązki i grubsze badyle, wierzch delikatne liście trzcin i sitowia, a wewnątrz wysłane jest materiałem drobnym oraz dużymi piórami puchowymi. Samiec przynosi budulec dziobem i podaje samicy, a ona układa go we właściwy sposób.

JAJA:

W ciągu roku wyprowadza jeden lęg,

składając 5 do 9 jaj

(oswojone łabędzice nawet do 12)

w kwietniu lub maju.

WYSIADYWANIE:

Jaja wysiadywane są przez okres ok. 35 dni głównie przez samicę, podczas gdy samiec z reguły pozostaje w pobliżu, broniąc w razie potrzeby gniazda, zastępując samicę na krótkie okresy. Pisklęta są zagniazdownikami, opiekują się nimi zarówno samiec jak i samica. Zdolność do lotu uzyskują po około 4–5 miesiącach. Dwu i trzyletnie młode wprawdzie próbują budować już gniazdo, ale dojrzałość osiągają najwcześniej w 3. roku życia.

POŻYWIENIE: Pokarm roślinny, ale z dodatkiem małży, ślimaków i larw owadów. Młode w pierwszych dniach życia odżywiają się zbutwiałą roślinnością, którą zdobywa matka. Pokarm często wydobywany jest wprost z dna zbiornika poprzez zanurzenie całego przodu ciała i uniesienie tylnej części ponad wodę. Dziennie wyrwywają do 10 kg zanurzonych roślin wodnych. Nieprawidłowa dieta, na przykład bogata w chleb, może powodować anielskie skrzydło, schorzenie nieuleczalne u dorosłych ptaków.

Szpak Zwyczajny

Występowanie

gatunek średniej wielkości ptaka z rodziny szpakowatych. Częściowo wędrowny. Pierwotnie zamieszkiwał wyłącznie Eurazję . Nie jest zagrożony wyginięciem. Dzięki introdukcji gatunek kosmopolityczny, w 13 podgatunkach występuje na każdym kontynencie poza Antarktydą: poza rodzimym zasięgiem także w Ameryce północnej(od Jukatenu po Alaskę), Argentynie, Południowej Afryce, wschodniej Australii Nowej Zelandii i okolicznych wyspach. Jest to gatunek inwazyjny.

CHARAKTERYSTYKA:

Występuje podział na szatę godową i spoczynkową. W szacie godowej dymorfizm godowy zaznacza się w kolorze nasady dzioba (niebieski u samców, różowy u samic) i tęczówki (brązowa u samców, jasna u samic). Ciało szpaków jest wówczas czarne i opalizujące. Po szczególnie partie upierzenia mogą mienić się na zielono, fioletowo, brązowo , niebiesko lub w wymieszanych barwach; rozmieszczenie tych metalicznych barw na ciele zależy od podgatunku. Niektóre z piór mają białe zakończenia. W szacie spoczynkowej szpaki na całym ciele pokryte są białymi lub płowymi kropkami, a dziób jest ciemny, niezależnie od płci. Osobniki młodociane są jednolicie brązowe.

Długość ciała wynosi 19^l–22 cm, masa ciała 55–100 g^l; według innego źródła z 1981 wynosi 73–96 g, u samic 69–93 g, stąd nie może być wyznacznikiem płci badanego ptaka. Rozpiętość skrzydeł 37–42 cm.. Długość czaszki wynosi 49–56 mm, z tego 24–31 mm przypada na dziób. Dziób stopniowo stożkowato się zwęża, jest ostro zakończony. Występuje ostre wygięcie szczęki i żuchwy. Oczodoły głębokie. Długość skrzydła u 200 przedstawicieli podgatunku nominatywnego: 128–132 mm, sporadycznie do 134 mm. W sylwetce szpaka dostrzec można krótki, prostokątny ogon, trójkątne skrzydła i stosunkowo długi, ostro zakończony dziób. W locie sylwetka szpaków przypomina czteroramienną gwiazdę.

POŻYWIENIE:

Szpaki są wszystkożerne. Żywią się materią roślinną bezkręgowcami przy czym te drugie pełnią ważniejszą rolę w diecie wiosną i latem. Zjadają bezkręgowce takie jak chrząszcze dwuparce gąsienice prostoskrzydłe. Żerują także na owocach i innej materii roślinnej, szczególnie jesienią. zjadają na przykład jagody w tym czarnego bzu). nasiona, jabłka gruszki śliwki wiśnie. Zimą odwiedzają karmniki i wysypiska śmieci, szczególnie gdy pokrywa śniegowa uniemożliwia im dotarcie do pokarmu. Często dołączają do dużych grup żerujących ptaków. Ptaki badane w niewoli spożywały dziennie 7–23 g pokarmu zwierzęcego i 20–40 g pokarmu roślinnego. Fischl i Caccamise (1897) wykazali, że u badanych szpaków materia roślinna stanowiła 62% suchej masy pokarmu; 21% stanowiła materia zwierzęca. Odsetek ten zmienia się jednak sezonowo.

METODY POZYSKIWANIA JEDZENIA:

Podczas żerowania szpaki stosują trzy techniki. Pierwsza z nich polega na sondowaniu podłoża dziobem, aż znajdą jakiegoś bezkręgowca. Niekiedy szpaki wbijają dzioby w glebę i rozchylają je, aby powiększyć dziurę. To zachowanie jako pierwszy opisał Konrad Lorenz. określił je jako *zirkeIn*. po polsku nazywa się cyrklowaniem. Jan Sokołowski obserwował to zachowanie u szpaka wychowywanego w niewoli od wyklucia, niemającego szansy nauczyć się tej czynności od starszych osobników. Musi być to więc czynność wrodzona. Ponadto zauważył, jak jego udomowiony szpak wyjadał rybki z akwarium. Szpaki potrafią również łapać owady w powietrzu. Okazjonalnie zjadają także nektar.

ŁĘGI:

Na półkuli północnej okres składania jaj przypada na okres od końca marca do początku czerwca, zależnie od szerokości geograficznej. Na północ od równoleżnika 48°N szpaki wyprowadzają tylko jeden lęg w roku, na południe od niego od 1 do 2 lęgów. W Polsce okres składania jaj przypada na koniec kwietnia i początek maja.. Okres lęgowy w RPA trwa głównie od września do grudnia. Na Nowej Zelandii okres składania jaj przypada na wrzesień–październik; inaczej niż w Europie, tu początek okresu lęgowego nie jest zależny od szerokości geograficznej.

Samce pierwsze przybywają na lęgowiska i zaczynają intensywnie śpiewać. Badano, czy samice szpaków zwracają uwagę na symetrię plamistości upierzenia samców; samice są w stanie zidentyfikować samce o dużej asymetrii plamistości, ale raczej nie wykorzystują one symetrii ubarwienia jako kryterium przy wyborze samca. Przedmiotem badań był również wybór samca w warunkach, w których występowało lub nie promieniowanie ultrafioletowe (<400 nm), które niektóre ptaki są w stanie dostrzec. Usunięcie światła ultrafioletowego nie zaburzało samicom całkowicie wyboru (tj. nie wybierały samców całkowicie przypadkowo). Badania wykazały, że odbijanie UV przez pióra szpaków wpływa na atrakcyjność samców w oczach samic, jednak sprawa wymaga dalszych badań, jako że w momencie badania nie poznano jeszcze dokładnie widzenia barwnego u szpaków. Niegdyś szpaki uważano za gatunek monogamiczny. Obecnie wiadomo, że występuje także poligynia, kopulacje pozamałżeńskie w przypadku samic, częsta zmiana partnerów; niekiedy samice podrzucają jaja innym samicom (po raz pierwszy odnotowano to w 1974) lub gniazdują wspólnie w jednym gnieździe (do 1996 odnotowano to dwukrotnie).

Miejsce na gniazdo wybiera samica. Szpaki gniazdują w dziuplach oraz budkach lęgowych, w razie ich braku mogą założyć gniazdo w szczelinie pod pokryciem dachu, otworze wentylacyjnym bądź w dziurze w elemencie konstrukcyjnym maszyny. Najpierw usuwają stary materiał gniazdowy. Zauważono, że znoszą do gniazda liście roślin takich jak krwawnik, wrotycz, tatarak oraz kwiaty różnych gatunków roślin. Najprawdopodobniej mają one odstraszać ektopasożyty, takie jak pchły roztocze, i wpleszcze. Ich liczebność wzrasta wraz z rozwojem piskląt. Dzięki zastosowaniu roślin zielnych samica może w spokoju wysiadywać jaja. Oprócz roślin mających odstraszać owady samce znoszą do gniazda także kawałki kory, porosty, duże pióra i przedmioty pochodzenia antropogenicznego; większy ich odsetek znajduje się w gniazdach szpaków poligynicznych.

Budki lęgowe

Skrzynka lęgowa (budka lęgowa, platforma lęgowa, nisza lęgowa, półka lęgowa) – specjalnie przygotowana konstrukcja, najczęściej wykonana z drewna i przeznaczona na gniazda, głównie dla ptaków, ale też dla nietoperzy, szerszeni i innych zwierząt mających trudności ze znalezieniem w środowisku przekształconym przez człowieka odpowiedniego miejsca na gniazdo.

Zwykle nazwa konstrukcji występuje z określeniem uściślającym dla jakiego gatunku zwierzęcia jest przeznaczona np.: skrzynka lęgowa dla sikorki, skrzynka dla szerszeni, nisza lęgowa dla jaskółek, platforma dla bociana. Wobec niedoboru odpowiednich miejsc lęgowych zdarza się często, że zwierzęta decydują się na zajęcie skrzynki mniej wygodnej, pierwotnie przeznaczonej dla innego gatunku. Skrzynki lęgowe służą ochronie gatunkowej, sprzyjają bioróżnorodności, a wystawione w odpowiedniej ilości i proporcjach przywracają biorównowagę.

Wybór miejsca:

Planując wykonanie skrzynki należy uwzględnić specyfikę miejsca – zostanie zasiedlona najpewniej przez te ptaki, które występują w pobliżu. Najlepiej spełni swoją rolę w przydomowych ogródkach, młodych lasach, wszędzie tam gdzie brakuje naturalnych dziupli.

Skrzynka może być zainstalowana na drzewie, a także ścianie domu, altany, wewnątrz balkonu. Powinna być zawieszona stabilnie, aby nie drgała i nie kołysała się na wietrze. Przy zawieszaniu na drzewach kierunek umieszczenia otworu wlotowego nie ma znaczenia, ale według niektórych poradników w polskich warunkach należy unikać strony zachodniej i południowo-zachodniej, z których najczęściej wieją wiatry i zacinają deszcze. W miejscach sztucznie stworzonych przez ludzi (np. na balkonach, ścianach domu) należy unikać miejsc bez osłony (cienia).

Budowa:

Ścianki powinny być wykonane z nieheblowanych desek ok. 2-3 cm grubości. Zwykła sklejka i płyty wiórowe nie nadają się, gdyż namakają i rozpadają się. Można natomiast zastosować droższą wersję wodoodpornej sklejki i wodoodporną płytę OSB-5.

Budka powinna wisieć pionowo, a jeszcze lepiej być lekko pochylona do przodu. Spadek daszka powinien być skierowany do przedniej ścianki, tak aby osłaniał otwór wlotowy przed zacinającym deszczem. Przednia ścianka powinna mieć podwójną grubość – utrudnia to dotarcie do wnętrza drapieżnikom i zapewnia dodatkową izolację cieplną. Poza otworem wlotowym budka nie powinna nigdzie przeświecać. Aby ograniczyć drgania, zamiast jednej, centralnej deski do mocowania lepiej zastosować dwie węższe.

Otwór wlotowy powinien znajdować się jak najdalej od dna budki, aby uniemożliwić drapieżnikom dostanie się do lęgu; ale równocześnie nie powinien być blokowany jej pochyłym dachem. Patyczek pod otworem jest niewskazany, gdyż może ułatwić atak drapieżnikowi. Drewno, z którego wykonuje się skrzynki, jest zazwyczaj wystarczająco chropowate, aby ptak mógł się wczepić w nie pazurkami, kiedy np. przylatuje do budki z pożywieniem dla piskląt wystających w otworze i nie wchodzi do środka. Można ewentualnie na szerokości otworu wykonać kilka nacięć (takich jak w budkach dla nietoperzy). Obicie okolic otworu blachą zabezpiecza go przed rozkuwaniem przez dzięcioły. Generalnie im trudniejszy dostęp do skrzynki, tym lepiej, gdyż minimalizuje się ryzyko splądrowania lęgu przez drapieżniki, a ptaki doskonale sobie radzą z wlatywaniem do budek bez żadnych ułatwień (patyczków, nacięć itp.). Natomiast wewnątrz budki przydatne mogą być 2-3 przyczepione płasko patyczki ułatwiające wychodzenie ptaków z gniazda – wewnątrz naturalnej dziupli jest znacznie bardziej chropowate niż deska. Budki półotwarte dobrze jest, w pewnej odległości obić drucianą siatką o oczkach 3 x 3 cm. Zabezpiecza to przed drapieżnikami takimi jak kuny, sroki, itp. Pomalowanie całej budki farbą – ale tylko z zewnątrz – zwiększa jej trwałość. Dobrze jeżeli użyjemy do tego tzw. farb ekologicznych, ale farby olejne są bardziej trwałe, co dobrze jest brać pod uwagę gdy budka jest trudno dostępna.

Budki lęgowe trzeba także czyścić:

Po skończonym lęgu powinna istnieć możliwość oczyszczenia wnętrza budki, w związku z tym jedna z dostępnych ścianek powinna być ruchoma (denko jest niebezpieczne, bo w razie awarii może wypaść całe gniazdo, natomiast przez dach niewygodnie się czyści). Najlepiej wykorzystać zawiasy, a po drugiej stronie zaczep z drutu i gwoździków. Oczyszczenie budki z zalegającego materiału gniazdowego i resztek organicznych (piór, odchodów, pozostałości pokarmu) zapobiega rozprzestrzenianiu się pasożytów i bardzo często pozwala ją wykorzystać 2 razy w sezonie. Czyszczenie jest niezbędne po zakończeniu sezonu lęgowego, a wskazane – po każdym odbytym lęgu.

Wróbel zwyczajny- (wróbel domowy), gatunek małego ptaka osiadłego z rodziny wróbl, zamieszkującego Europę, Azję i północną Afrykę. Pierwotnie ptak pól pustyń i stepów pochodzi prawdopodobnie z Półwyspu Arabskiego i Azji mniejszej. Skolonizował ludzkie osiedla wraz z rozwojem rolnictwa, prawdopodobnie przed kilkoma tysiącami lat. Występuje wszędzie tam, gdzie mieszka człowiek. Introdukowany (celowo lub przypadkiem) w Ameryce północnej, Ameryce południowej, Australii, Azji i południowej Afryce.

Tryb życia i zachowanie:

Dobrze zaadaptowały się do siedlisk ludzkich, niektóre ptaki nigdy nie mają kontaktu z elementami naturalnego środowiska z wyjątkiem parków i ogrodów. Obserwowano nawet wróbla żywiącego się nocą na 80. piętrze Empire State Building. Często wróble domowe odwiedzają fabryki i magazyny celem szukania pokarmu. Zdają się nie występować tylko w lasach równinowych, w tundrze i na pustyniach. W cieplejszych obszarach, jak basen Morza Śródziemnego, wróble domowe z powodzeniem żyją poza siedliskami ludzkimi. Odnotowywane były od poziomu morza do około 4500 m n.p.m. Są to ptaki towarzyskie, zwykle żyją w niewielkich lub w luźnych koloniach.. Wabienie słyszalne przez cały rok.

Pożywienie stanowią głównie nasiona, również z pól uprawnych, w tym prosa, ryżu, sorgo, faworyzuje owies i pszenicę. Wróble domowe zjadają również różne nasiona dzikich roślin – szczawiu, gwiazdnicy, ziół, traw. Żywią się również odpowiednimi odpadkami z domostw. Wiosną w skład diety wchodzi również pączki roślinne i kiełkujące liście. Żerują zarówno na ziemi, jak i w roślinności. Jedzą również owady.. Pisklęta również otrzymują owady, do tego ich larwy, mszyce, ryjkowkowce prostoskrzydłe i gąsienice.

Lot szybki, prosty lub falisty. Po ziemi wróble skaczą. Samce podczas śpiewu siedzą lub skaczą z opuszczonymi częściowo skrzydłami.

Lęgi:

okres lęgowy trwa od lutego do września, różni się w zależności od szerokości geograficznej, w Europie to najczęściej od kwietnia do sierpnia, z wyprowadzeniem do pięciu lęgów. Zakłócić porę lęgów mogą wysokie temperatury i monsuny.. W jednym sezonie wróble domowe wyprowadzają do 3 lęgów.Ptaki te są monogamiczne, związki mogą trwać kilka sezonów.

Gniazda ulokowane są w szczelinach budynków, pod dachówkami, za rynnami lub w odpowiednich budkach lęgowych (ze średnicą otworu co najmniej 35 mm). Wróble często stają się „sublokatorami” większych ptaków, lokując swoje gniazda w ścianach gniazd bocianów, czapli, a nawet ptaków drapieżnych: bielików, rybołówów czy kani czarnej.Zajmują też czasem gniazda jaskółek: oknówek, a nawet brzegówek. Budowane gniazda mają formę podobną do kuli z bocznym wejściem; budulec stanowi słoma, trawa, perz i fragmenty materiału, sznurka lub papieru. Wyściółkę tworzą pióra.

Optymalną liczbą jaj w zniesieniu jest 6 lub 7. Przeciętna liczba jaj różni się w zależności od kraju: 2–7 w Iraku, 3–7 w Izraelu, 4 w Anglii. W jednym badaniu dotyczącym ptaków z Turcji autorzy stwierdzili zniesienia liczące od 1 do 11 jaj, przy czym lęg z 1 jajem był porzucany; najpospoliciej występowało w lęgu 5 lub 6 jaj. Zmierzono wówczas 1941 jaj; długość ich wyniosła średnio 21,16 mm, szerokość – 14,99 mm Jaja o różnej barwie, przeważnie zielonkawe i gęsto plamkowane na szaro lub brązowo. Według wyników badań prowadzonych na obrzeżach Kampinoskiego Parku Narodowego,, pierwsze i ostatnie jajo w zniesieniu jest najmniejsze, największe zaś trzecie i czwarte. Ostatnie jajo zwykle jest niezapłodnione i zdaje się być odbarwione. Stanowić to może zabezpieczenie przed drapieżnikami, które chcąc splądrować lęg porwą najpewniej najbardziej wyróżniające się jajo, które będzie akurat tym bezwartościowym. Inkubacja trwa 13–14 dni. Przez kolejne 14–17 dni życia pisklęta pozostają w gnieździe. Potem jeszcze przez 10 dni do blisko 2 tygodni karmione są przez oboje rodziców.

Bazant

Bażant zwyczajny:

Występowanie:

W stanie dzikim występuje w umiarkowanych obszarach Azji i na zachód po skrajnie południowo-wschodnią Europę w 30 podgatunkach. Introdukowany do wielu regionów na świecie, w tym Europy Środkowej, do której sprowadzono go z Chin średniowieczu. Nie jest zagrożony wyginięciem.

Pożywienie:

Wszystkożerne; żywią się nasionami, jagodami i innymi niewielkimi owocami, korzonkami, zielonymi częściami roślin, niewielkimi bezkręgowcami, takimi jak ślimaki, oraz małymi kręgowcami. Zjadają również pączki z drzew. Mogą kopać w ziemi w poszukiwaniu bulw. Często zbierają żwir z poboczy dróg. Jego drobiny pełnią rolę gastrolitów.. Odchody bażantów mają barwę brązowo czarno zieloną. Latem są bardziej płynne, gdyż wtedy ptaki spożywają więcej soczystej roślinności. Pojedyncze odchody liczą do 20 mm długości i 4–5 mm średnicy. Nierzadko w zagłębieniach wśród roślinności, w których odpoczywały bażanty, można napotkać ich większą ilość. Dzięki temu można rozpoznać, w którym miejscu bażanty gniazdują lub przebywają nocą.

Lęgi:

W Polsce samce już od jesieni skupiają wokół siebie samice. Część samców zimuje jednak samotnie lub w jednopłciowych stadach, a wiosną zapuszcza się w rewiry innych samców. Prowadzi to do walk, podczas których głośno pieją i energicznie trzepocą skrzydłami. Zachowanie to można sprowokować również głośnym dźwiękiem. Zaloty u bażantów przebiegają prosto. Samiec podczas żerowania co jakiś czas zatrzymuje się, wydaje z siebie głos *ko-koro* oraz potrzepuje skrzydłami lekko zadzierając i rozkładając ogon.

Zachowanie:

Bażanty zwyczajne są osiadłe. Zamieszkują podobne środowiska niezależnie od pory roku. Często mają podobne preferencje, co kuropatwy, ale szersze. Zasiedlają różnorodne siedliska otwarte i półotwarte, również bardziej podmokłe, obrzeża trzcinowisk, przedmieścia, parki, ogródki działkowe czy tereny ruderalne. Pojawiają się również na terenach górskich na zboczach, subtropikalnych płaskowyżach, w zimnych dolinach i oazach otoczonych pustyniami i wysokimi górami. W miejscach introdukcji występują w podobnych środowiskach, jednak preferują obszary rolnicze. Są aktywne w ciągu dnia, szczególnie rano i późnym popołudniem. Przyjmują charakterystyczną skuloną postawę, co jakiś czas wyciągając głowę i namierzając potencjalne zagrożenie. Zimą, często spotykane są osobne grupy samic i samców, przy czym te drugie liczą zwykle nie więcej niż 10 osobników. Obserwuje się również haremy, przeważnie złożone z jednego samca i dwóch samic; najwyższa zanotowana liczba kur w haremie to 18. Napotkawszy zagrożenie, są bardziej skłonne uciec, biegnąc, niż odlatując. Nocują na drzewach lub w gęstej roślinności na ziemi.

Status Zagrożenia:

IUCN uznaje bażanta zwyczajnego za gatunek najmniejszej troski (LC, Least Concern) nieprzerwanie od 2014 (stan w 2017). W Europie są to ptaki pospolite, dzikie populacje zasilane bywają osobnikami z niewoli. W Azerbejdżanie przedstawiciele *P. c. talischensis* zostali niemal całkowicie wytępieni wskutek nadmiernego odłowu i niszczenia środowiska życia. Stan tej populacji jest nieznany. W Europie populacja wykazuje trend wzrostowy. W Polsce gatunek łowny. Na koguty można polować od 1 października do końca lutego. Na kury wolno polować jedynie na obszarach zamkniętych ośrodków hodowli, gdzie prowadzi się hodowlę wolierową i od 1 października do 31 stycznia. Możliwe, że część populacji na obszarach introdukcji nie utrzymałaby się bez regularnego zasilania ptakami z niewoli.

Sikorka bogatka

Gatunek niewielkiego, częściowo wędrownego ptaka z rodziny sikor.

Występowanie i systematyka:

Zamieszkuje od Atlantyku po Pacyfik rozległe obszary Europy, północno-zachodniej Afryki i umiarkowaną oraz cieplejszą strefę Azji prócz najwyższych gór. Nie zalatuje do północnej tundry. Na większości swojego arealu to ptaki prowadzące osiadły tryb życia lub częściowo wędrowne. W porównaniu z ubiegłym wiekiem liczebność sikory bogatki znacznie wzrasta z racji zimowania w pobliżu dogodnych osiedli ludzkich.

Zagrożenia:

Liczebności sikory bogatki sprzyja wywieszanie nisko (na wysokości ok. 1,30–1,50 m) budek lęgowych na danym terenie, jak i ochrona starych drzew dziuplastych. Zagrożają im naturalne drapieżniki, a wiele z nich poluje na sikory. Populacje może zmniejszyć też zimą głód i mróz.

Głos:

U bogatki zarejestrowanych zostało ponad 200 rodzajów głosów. Śpiew samca zwraca na siebie uwagę prostotą, dużym repertuarem głosów i donośnym brzmieniem – to „cicibej cicibej” lub „si si trn”, powtarzane wielokrotnie dwu- i trzysylabowe motywy. Czasem mogą brzmieć podobnie do zięb – „pink” lub warczeć „czerrr”. Melodie wykonywane przez samce rozlegają się już w czasie przedwiośnia. Śpiew tego ptaka słyszy się najczęściej wiosną, ale także w czasie słonecznych jesiennych i zimowych dni.

Okres lęgowy:

Sezon lęgowy trwa od końca kwietnia do początku lipca. Tworzone pary są monogamiczne. Łączenie się w pary ma miejsce w marcu. W lasach liściastych zagęszczenie par wynosi ok. jednej pary na 1 hektar, w borach iglastych około jednej pary na 2–5 ha. W porównaniu do lat 70. XX wieku bogatki wyprowadzają lęgi wcześniej, gdyż wcześniej rośnie temperatura wiosną, co prowadzi do rozwoju roślin i organizmów służących za pożywienie dla młodych.

Gniazdo:

W dziuplach, budkach lęgowych, opuszczonych gniazdach oraz innych, antropogenicznych miejscach – wywietrznikach, żywoplotach, nawet w pozostawionym czajniku lub skrzynce na listy. Czynnikiem, który silnie ogranicza lokalną liczebność sikory jest brak odpowiednich miejsc do gnieźdzenia się. Jeśli niektóre pary nie mogą znaleźć odpowiedniego drzewa na założenie gniazda na cały sezon są wyłączone z procesu reprodukcyjnego. Ptaki jednak próbują szukać różnych lokalizacji i zasiedlają ziemne nory, żelazne lub kamionkowe rury, w których potem wychowują swoje potomstwo. Istotna jest jednak wielkość otworu wlotowego. Zbyt szerokie nie zabezpiecza odpowiednio gniazda i nie nadaje się do złożenia jaj, które byłyby łatwym łupem. Konstrukcja lęgowa składa się z włosów, sierści, mchu i puchu, a wyścielona jest mchem, delikatnym sianem, sierścią i pierzem.

Sikorka modraszka

Występowanie:

Zamieszkuje Europę poza jej północnymi i północno-wschodnimi obrzeżami (nie występuje w północnej Skandynawii i północnym wschodzie europejskiej części Rosji, Azję mniejszą Kaukaz i Iran. W większości miejsc, gdzie występuje, prowadzi życie osiadłe lub koczujące i tylko populacje z północnej i północno-wschodniej Europy regularnie migrują na południe (czasem ich przeloty mają charakter inwazji). Liczebność populacji europejskiej to 16–21 mln par.

W Polsce liczny ptak lęgowy na całym niżowym obszarze kraju. Szacuje się i zagęszczenie na 2–5 par na 10 ha (a w żyznych łąkach nawet do 10 par). Liczbę par lęgowych w kraju określa się na przeszło milion z trendem wzrostowym. Większość populacji zimuje (zwłaszcza na zachodzie kraju), ale część osobników odlatuje do południowej Francji (na ich miejsce przybywają ptaki z Półwyspu Skandynawskiego). Przeloty w marcu-kwietniu i wrześniu-październiku

Zachowanie:

Modraszka jest mniejsza od bogatki i wróbla. Bardzo ruchliwa (choć nie tak jak bogatka) – zwinnie porusza się, skacząc pomiędzy cienkimi gałązkami, zwisając głową w dół. Nie kryje się przed człowiekiem. Lata dość słabo. Gdy wędruje lub zimą skupia się w stada, które mogą liczyć do kilkuset osobników. W najchłodniejszych miesiącach roku można ją spotkać w grupach mieszanych obok pelzaczy, kowalików, dzięciołów i mysikrólików – razem szukają pokarmu i ostrzegają się przed drapieżnikami.

Głos:

Ostrzega inne osobniki cerretet. Jej trel ma dzwoniące brzmienie. Głos wabiący to tsii tsii, sit, tgi, tgi, cicide cerrr ceretet, natomiast śpiew dodatkowo z końcówką cicicij-jurr, opisywany też jako wysokie cici i jasny trel tirrr, głos porozumiewawczy coretetet.

Pożywienie:

Zjada owady (od jaj po imago¹), pajęczaki i inne drobne bezkręgowce oraz małe nasiona (również drzew). Wiosną oprócz pokarmu roślinnego je również nektar wierzbowy, pączki i soki drzew, a jesienią jagody. Zimą nasiona, jagody i inne owoce i tłuszcze podawane w karmniku.

Miejsce zbierania pokarmu i sposoby temu służące są bardzo szerokie – na cienkich gałązkach, krzewach, a nawet ziemi zimą. W czasie żerowania zachowują się w interesujący sposób – często wieszają się na końcach najcieńszych gałęzek grzbietem do dołu i zbierają z roślin szkodliwe owady, głównie jaja i larwy. Chętnie robią tak w przypadku kasztanowców, które są niszczone przez minujące larwy szrotówka Kasztanowcowiaczka. Gdy skończą z oczyszczaniem jednej gałązki, przelatują kołyszącym się lotem na następną. Oprócz tego odrywają płatki kory, rozdziobują galasy, liście, łodygi, żdźbła, czyli próbują dostać się do miejsc, w których przebywają owady. W preferencjach żywieniowych modraszki pomagają leśnikom i sadownikom w biologicznej walce ze szkodnikami. Zjadają te owady, których w danej chwili jest najwięcej. Czasem nawet człowiek wabi te ptaki do sadów i ogrodów poprzez wywieszanie dla nich budek lęgowych.

Zimą dużą część czasu modraszki spędzają na szukaniu jaj i innych stadiów spoczynkowych owadów, a nasiona roślin oleistych stanowią tylko uzupełnienie diety – jest to jednocześnie najodpowiedniejszy pokarm, jaki powinno zostawiać się tym ptakom w karmnikach. O tej porze roku niektóre osobniki chętnie zatrzymują się w trzcinowiskach, gdzie poszukują pokarmu. Nie mają w zwyczaju gromadzić zapasów.

Pomimo iż różne gatunki sikor, bogatki, ubogie i modraszki, zamieszkiwać mogą ten sam typ lasu, to nie zachodzi pomiędzy nimi konkurencja o pokarm. Poszczególne gatunki mają swoje konkretne miejsca zbioru – sikora modra łowi owady w wierzchołkach i na końcach drzew, bogatka przebywa w najniższych partiach warstwy leśnego podrostu, a sikora uboga w środkowym piętrze. Ponadto to ile dany gatunek sikory zje pokarmu, uzależnione jest od rozmiarów ptaka, co jednocześnie zmniejsza możliwość konkurowania pokarmowego ze sobą do minimum.

Okres lęgowy:

Od połowy kwietnia składa 10–16 jaj, białych z czerwonymi kropkami. Jest ich więcej niż w lęgu sikory bogatki. Jaja wysiadywane są przez ok. 14 dni przez samicę. Pisklęta, gniazdownicy i, opuszczają gniazdo po 16–22 dniach. Liczba potomstwa jest tak duża, że wykarmienie młodych wymaga od obu rodziców dużego wysiłku. Silnie rozwinięty instynkt macierzyński sprawia jednak, że przynoszą im pokarm tydzień, a nawet dwa tygodnie po wyjściu z gniazda.

Gniazdo:

budują z mchu i suchych traw, a wyściółka składa się z włosów, wełny, piór ptaków. Zniesienie zawiera 7-12 jaj.

Wnioski:

Podczas robienia prezentacji, odnotowaliśmy około 25 siedlisk naturalnych i 20 nie naturalnych. Naszym zdaniem jest to ilość wystarczająca do utrzymania balansu między siedliskami naturalnymi i nie naturalnymi.

Stołówek naturalnych odnaleźliśmy 5, a utworzonych przez człowieka 20, sądzymy iż w naszej miejscowości stołówek naturalnych jest zdecydowanie za mało, powstaje duża dysproporcja pomiędzy stołówkami naturalnymi a nie naturalnymi.

W prezentacji zostały umieszczone opisy ptaków widzianych w budkach lęgowych i w ptasich stołówkach, ale także tych ptaków, które widzieliśmy poza tymi miejscami .

Krystian Burzyński
Dariusz Królikowski
Patryk Murasicki

